

UNIREA BASARABIEI ȘI A BUCOVINEI CU ROMÂNIA. ECOURI ÎN PRESA DIN IAȘI

Ion Agrigoroaiei

Unirea din 1918 a fost rezultatul unui îndelungat proces istoric și a reprezentat victoria mișcării de eliberare a întregii națiuni române. Lupta pentru unitate statală s-a intensificat în epoca modernă, dar premisele sale sunt aidoma unor rădăcini adânci în trecutul neamului nostru. Continuitatea în vatra în care s-a zămislit, păstrarea entității etnico-lingvistice și cultural-spirituale, a legăturilor de viață materială, menținerea ființei de stat, a independenței sau autonomiei constituie permanențe ale existenței noastre, factori care au asigurat - în pofida greutăților de tot felul și cu eforturi considerabile - dezvoltarea generală a societății românești.

În cursul anului 1918, ca urmare a ridicării tuturor românilor, ce a atins în timpul primului război mondial o amploare fără precedent, s-a desăvârșit unificarea statului prin largi adunări democratice, cu caracter plebiscitar. Lupta de eliberare națională a românilor nu a fost un fenomen izolat: realizarea unității de stat făcea parte dintr-un proces general de afirmare și definitivare a statelor din Europa centrală și de sud-est. Într-un anumit sens, se poate spune că "secolul naționalităților" se încheie acum când, prin lupta îndelungată și hotărâtă a popoarelor asuprite și în contextul contradicțiilor din anii războiului, se trasează și se consfințesc hotare în conformitate cu drepturile istorice și etnice ale naționalităților. Tratatul de pace încheiat după primul război mondial au avut multe carențe și au întărit puterea în lume a marilor state învingătoare. Totodată, unele din aceste tratate și prevederi au meritul istoric de a fi consemnat dezmembrarea imperiilor multinaționale și de a fi recunoscut dreptul de autodeterminare națională și de constituire a statelor unitare independente și suverane, proces care avea semnificația desăvârșirii revoluției burghezo-democratice într-o vastă zonă a Europei¹.

România a intrat în primul război mondial cu scopul realizării idealului național. Succesele obținute de armata română după trecerea în Transilvania n-au putut fi consolidate datorită, în primul rând, faptului că Aliații nu și-au îndeplinit, decât în mică măsură și cu mare întârziere, angajamentele luate, dând astfel

Puterilor Centrale posibilitatea să realizeze pe frontul român o covârșitoare superioritate². Armata română a fost prinsă între două fronturi, trebuind să se retragă, după lupte extrem de îndârjite, în fața unui inamic superior. Dar planul de distrugere a României a eșuat. Prin lupte grele, armata română a provocat pierderi însemnate inamicului și l-a oprit în sudul Moldovei. Aproximativ 2/3 din teritoriul țării a intrat sub ocupație dușmană. Cea mai mare parte a cercurilor conducătoare, armata, o parte a populației s-a retras în Moldova. Orașul Iași a constituit, timp de doi ani, așa cum s-a spus, "centrul rezistenței până la capăt" în fața încercărilor Puterilor Centrale de a ocupa în întregime teritoriul statului român³. "Viața Moldovei în acești doi ani (1916-1918, n.n.) - scrie Constantin Kirilțescu - este o bucată din istoria României independente. Acolo s-a concentrat toată vloga țării, acolo e mintea care plămădește și brațul care lovește"⁴.

Presa din Iași, oraș devenit capitală a statului, a jucat un rol deosebit de activ: au fost relatate acțiunile din diferitele provincii în vederea realizării marelui act național, s-au publicat documente semnificative privind momentele fundamentale ale Marii Uniri, s-a exprimat bucuria, entuziasmul fără seamăn care a cuprins în acele luni poporul român⁵.

La începutul lunii martie 1918, o delegație a românilor din Basarabia a venit la Iași, exprimând nădejdea că "vom ajunge acolo unde e năzuința noastră". Cu acest prilej, N. Iorga le declara: "Ați venit la o mare durere (începuseră tratativele de pace cu Puterile Centrale - n.n.) să aduceți o mare mângâiere"⁶. În a treia decadă a lunii martie, asemenea discuții au devenit tot mai frecvente la Iași. La locuința lui C. Stere au avut loc mai multe întruniri, discutându-se modalitățile concrete de realizare a Unirii. Ne asemănăm cu românii din celelalte provincii - preciza ziarul "Opinia" - "prin vorbă, obiceiuri și prin atâtea trăsături care arată comunitatea noastră de origine". Nu se poate trage, deci, "o linie de deosebiri fundamentale [...], în afară de vorbele rele, criticile neîntemeiate ale unor interesați a ne învrăjbi"⁷. Ziarul "Mișcarea" sublinia faptul că acest moment al Unirii din 1918 - hotărârea adoptată de Sfatul Țării, la 27 martie - reprezenta "o rază de lumină îmbucurătoare, care mângâie sufletele noastre și trezește nemuritoare speranțe"⁸. În ciuda situației sale grele, statul român - se arăta în "Neamul românesc" - "continuă să exercite aceeași putere de atracție pentru toți frații subjugăți"⁹. Unirea reprezenta o necesitate inexorabilă a istoriei, care avea de desăvârșit "ceea ce trebuia să se împlinească"¹⁰. La 30 martie a avut loc la Iași o mare sărbătoare, mii de cetățeni manifestând pe străzile orașului. În cadrul unei adunări organizate la Universitate, în numele Academiei Române și al celorlalte societăți științifice, Petru Poni a adresat felicitări luptătorilor basarabeni pentru unitate națională¹¹; în aceeași zi, rectorul Universității ieșene, prof. N. Leon, trimitea președintelui Sfatului Țării o telegramă prin care saluta actul "săvârșit spre reintegrarea țării și a neamului"¹².

În ultimele luni ale anului 1918, lupta pentru desăvârșirea unității naționale intra în stadiul său decisiv. Și orașul Iași a cunoscut ample acțiuni în favoarea și în cinstea Unirii, acțiuni ce au avut un larg ecou în presă¹³. Au fost relatate

manifestațiile respective, s-a dat glas bucuriei, entuziasmului nemărginit care a cuprins poporul român în acele momente de mare importanță istorică.

Ziarul "Evenimentul" descria, în numărul său din 23 octombrie 1918, manifestația din ajun, din Piața Unirii, unde cetățenii s-au adunat în mod spontan și "ascultau vorbele înflăcărâte ale oratorilor din popor, care, în aceste patriotice zile, sărbătoreau izbânda idealurilor [cenzurat] și triumful românismului". A urmat o manifestație pe străzile Ștefan cel Mare și Lăpușneanu, în fața legațiilor Franței, Angliei, Statelor Unite și Italiei. "A fost frumoasă ziua de ieri" - remarca în încheiere articolul¹⁴. A fost, de asemenea, relatată marea întrunire studențească din ziua de 22 octombrie, care a hotărât să aleagă un Comitet general cu reprezentanți ai studenților din toate provinciile românești. Președinte al Comitetului a fost ales Gr.T. Popa, viitorul profesor universitar, medic și distins om de cultură. Era reprodusă **Moțiunea** adoptată de întrunirea studențească prin care aceasta cerea, "cum a cerut și până acum, cu mai multă hotărâre decât oricând, Unirea politică națională [...] într-un singur stat independent", trimitea "salutul său frățesc adunărilor naționale române" și invita "pe oamenii culturii, ai școlii, ai luptei naționale, pe toți factorii conștiinței românești, pe toți românii de convingere, să desăvârșească opera pentru care atâta sânge s-a vărsat, cerând cu glas tare împlinirea voinței neamului românesc: Unirea". A urmat o manifestație pe străzile Iașului și o adunare în Piața Unirii, la care au vorbit reprezentanți ai studențimii din diferite provincii istorice românești. S-a jucat Hora Unirii în jurul statuii lui A.I. Cuza¹⁵.

Într-un alt număr, ziarul informa cititorii asupra întrunirii profesorilor universitari, desfășurată sub președinția rectorului, întrunire care privea cu deosebită satisfacție evoluția favorabilă a evenimentelor militare și politice¹⁶; s-a votat o Moțiune "de mulțumire și admirație pentru reprezentanții tuturor puterilor aliate din localitate și pentru toate Universitățile puterilor aliate"¹⁷. Reintrarea României în război alături de aliați era apreciată de presa ieșeană ca un moment deosebit al "redeșteptării neamului copleșit, pentru scurtă vreme, de puhoaietele vrăjmașe" și al înfăptuirii "mărețului nostru ideal național"¹⁸.

Manifestațiile care aveau loc la Iași îi aminteau unui martor ocular de mișcările unioniste din ianuarie 1859. "Față cu marile evenimente europene - scria el la 24 octombrie 1918 (articolul a apărut câteva zile mai târziu) - poporul ieșean adunat în Piața Unirii a manifestat cu entuziasm pentru acest fapt istoric și frumoase și calde discursuri s-au pronunțat [...]. Realizarea idealului național început la 1859 și merit a se termina cu unirea Transilvaniei este un eveniment care încheie istoria luptelor noastre pentru încheierea întregului neam românesc"¹⁹.

Apropiata unire a Bucovinei și Transilvaniei l-a determinat pe prof. Gh. Ghibănescu să scrie un admirabil articol despre Munții Carpați, din care reproducem aici un fragment: "Astăzi munții pe de-a-ntregul sînt ai noștri, cu tot ce au ei, în pîntecele lor, în văile lor. De sus de tot, de unde ies apele din coastele munților până în vale, unde apele se rostogolesc în câmpii [...], va fi numai țară și

pământ românesc. Nu mai sunt Carpații hotar de țară; s-a prăbușit această nedreptate istorică, căci cu prăbușirea împărățiilor s-a dus și mărlul discordiilor din lume [...]. În veci să fie munții ai noștri, căci dacă ei ne-au păstrat neamul, vrednici fi-vom să-i păstrăm, ca să fie numai ai noștri"²⁰.

La 30 octombrie 1918, o mulțime imensă, în rândurile căreia numeroși participanți proveneau din provinciile istorice, s-a adunat în fața statuii domnitorului Al.I. Cuza, ca "într-un mănunchi care era simbolul întregirii neamului", exprimându-și sentimentele de grațitudine față de Aliați și prețuirea față de românii care s-au jertfit pentru cauza națională. În ziua următoare, în același cadru, în timp ce un cor de transilvăneni intona "Pe-al nostru steag e scris unire", o delegație a românilor de peste munți era primită de rege²¹.

Presa informa publicul în legătură cu serbarea organizată de Reuniunea Femeilor Române, în Aula Universității, la 1 noiembrie 1918, pentru "celebrarea victoriei dreptății", a "unirii întregului neam românesc". Au luat cuvântul reprezentante ale asociațiilor feministe din toate provinciile, exprimând bucuria trăirii momentelor istorice și dorința de a contribui la consolidarea lor²². În aceeași perioadă, o delegație a profesorilor Universității, în frunte cu rectorul N. Leon, s-a prezentat la miniștrii țărilor aliate, aducându-le felicitări pentru victorie și "pentru marele ajutor dat pentru înfăptuirea Idealului Național"²³. Prin miniștrii țărilor aliate, care și-au continuat șederea la Iași și după încheierea păcii de la București, s-au menținut o serie de legături cu statele respective și cu misiunile românești din străinătate, cu preocuparea constantă de a demonstra dreptatea cauzei românești. Mulțumirile adresate miniștrilor aliați de la Iași aveau în vedere și poziția, sprijinul pe care-l așteptau, în virtutea eforturilor, a sacrificiilor făcute, de la Franța, Anglia, S.U.A. și Italia la viitoarea conferință de pace. Nădejtile vor fi confirmate numai în parte, România fiind inclusă în rândul statelor cu "interese limitate".

Presa a relatat pe larg festivitățile desfășurate la Iași, la 8 noiembrie 1918, închinare lui Mihai Viteazul, festivități ce aveau, în acel context istorico-politic, o semnificație cu totul deosebită²⁴. Ele au început dimineața, la Catedrala mitropolitană, cu participarea liderilor politici și militari ai țării, a membrilor corpului diplomatic, a reprezentanților românilor de peste Carpați, a unei gărzi de ofițeri decorați cu ordinul "Mihai Viteazul" etc. În cuvântul său, mitropolitul Pimen a îndemnat ca "în aceste vremuri mari să avem sus inimile, pregătiți sufletește pentru ziua cea strălucită a **unirii celei mari**, cum s-a gândit eroul român Mihai Viteazul". În după-amiaza aceleiași zile, festivitățile au continuat în sala Teatrului Național; au vorbit despre faptele vitejești ale voievodului prof. Al. Lapedatu, dr. N. Bălan Bodnărescu (din partea Transilvaniei și, respectiv, a Bucovinei) ș.a. Ansamblul coral al orașului Iași și marea actriță Mărioara Ventura au interpretat și recitat cântece și poezii patriotice. Seara, în Aula Universității, N. Iorga a conferențiat despre *Politica lui Mihai Viteazul. Originile și însemnătatea ei actuală*, în fața oficialităților (corpul diplomatic, membri ai guvernului și foști miniștri), a profesorilor universitari etc²⁵.

La 14 noiembrie, se publica apelul "Asociației profesorilor universitari", care arăta, între altele: "Cinstind memoria eroilor care și-au sacrificat viața pentru el [neam] în cursul secolelor și în acest uriaș război [...], să pășim cu încredere la înfăptuirea unității noastre naționale, singura cheazășie a vieții neamului român"²⁶.

În legătură cu evenimentele din Bucovina, se aprecia că, "după 18 veacuri de suferinți și de lupte, poporul român se găsește în preziua înfăptuirii unității lui naționale"²⁷. Cu deosebită satisfacție și solidaritate au fost întâmpinate declarațiile prin care românii din Bucovina și Transilvania își exprimau hotărârea de a se uni cu Țara. Unirea Bucovinei, se sublinia cu deplin temei, însemna reîntregirea Moldovei istorice, pas decisiv în realizarea Marii Uniri²⁸. La 3 noiembrie 1918, I.G. Duca publica în "Mișcarea" articolul *Finis Austriae*, în care sublinia dreptul la libertate al naționalităților, necesitatea istorică a înlăturării imperiului și a constituirii, pe ruinele sale, a statelor naționale.

Locuitorii Iașilor, asemenea românilor de pretutindeni, au primit cu mare entuziasm hotărârea de unire luată de Adunarea de la Cernăuți, din 15/28 noiembrie 1918. Conducerea Universității a felicitat pe bucovineni²⁹, iar presa ieșeană a publicat rezoluția Adunării și relatări despre manifestările însuflețitoare ce au însoțit proclamarea unirii Bucovinei. În articolul *Dezrobirea Bucovinei*, Sever Zotta făcea un scurt istoric acestui teritoriu sub ocupația străină, insistând asupra modalităților prin care Curtea de la Viena a încercat să deznaționalizeze populația românească. Evidențiind caracterul necesar al Unirii, autorul consemna cu satisfacție: "La Cernăuți s-a proclamat în mod solemn și în mijlocul unei însuflețiri extraordinare ștergerea pentru vecie a hotarelor, care despărțeau de 144 de ani Bucovina, această improvizatie diplomatică a habsburgilor, de străvechea și neînvinsa Moldovă [...]. Ce-a urmat, se știe. Multă civilizație și puțină cultură. Multe școli și puțină școală. Multe onoruri și puțină onoare". Au căzut, "obosite, capetele pajurei bicefale", iar locul ei a fost luat, pe turnul primăriei din Cernăuți, de tricolorul românesc³⁰.

Imediat după adoptarea hotărârii de la Cernăuți, o delegație a românilor bucovineni conduși de I. Flondor a venit la Iași, aducând oficial la cunoștința guvernului român, celorlalți factori politici, unirea Bucovinei cu România³¹.

Cu câteva zile înainte, se avansa caracterul reprezentativ al viitoarei adunări din Transilvania și se exprima convingerea că nimic nu mai poate opri realizarea dezideratului național: "Adunarea Națională de la Alba Iulia va fi o expresie adevărată a voinței poporului român", iar "cuvântul acestei adunări va fi vrednic să rămână pe vecie înscris în cartea neamurilor, fiindcă va fi rostit cu toată greutatea cuvenită și cu toată energia morală a unui neam conștient. Ideea unității naționale numără prea mulți martiri dincolo, prea mulți au rostit-o în momente supreme și s-au îmbătat de visul ei dezrobitor; prea mulți au lăcrimat sub steagul lui Horea și în preajma mormântului lui Avram Iancu; în prea multe temniți au fost înscrise nume de români pentru ca astăzi această idee să aibă nevoie de apărare pentru a birui. De aceea, nu se așteaptă cuvântul hotărâtor de la Alba Iulia cu nerăbdare în ochi,

ci cu seninătatea înfăptuirilor istorice, care nu pot nici șovăi, nici întârzia. El va suna dezrobitor, cum a mai răsunat acum trei veacuri (sub Mihai Viteazul - n.n.)³².

Presa ieșeană a publicat știri despre pregătirea Adunării de la Alba Iulia, a reprodus textul convocării ei și manifestul **Către popoarele lumii**, lansat de Marele Sfat al Națiunii Române, primite cu entuziasm de românii de pretutindeni. Din nou, se sublinia caracterul larg, democratic, al adunării ce se întrunea peste câteva zile și se aprecia că Alba Iulia va fi "pentru a doua oară, leagănul supremului nostru vis"³³.

La reparația sa la Iași, în 1920, revista "Viața românească" saluta cu deosebită bucurie realizarea Marii Uniri, în condițiile căderii imperiilor austro-ungar și țarist: "În sfârșit, după veacuri lungi de apăsare și de negură, după nesfârșitele și tragicele alternative ale marelui război al omenirii, ceea ce au râvnit nedeslușit atâtea generații, ceea ce au visat cu ardoare părinții noștri, ceea ce am visat cu hotărâre noi, - s-a împlinit, și s-a împlinit integral. Și această izbăvire deplină a încercatului nostru popor s-a întâmplat odată cu cel mai neașteptat rezultat al unui război. Spre norocul neamului nostru, s-a petrecut un fapt unic în istoria omenirii, tainic și negândit de nici o minte omenească: dintre cele două mari împărății, care strângeau în ghiarele pajurelor lor pe românii de peste Prut și de peste Carpați, și care se încleștaseră într-o luptă de exterminare, n-a ieșit nici una biruitoare, ci au căzut cu mare sunet amândouă. Și către Răsărit și către Apus zărilor s-au limpezit. Poporul nostru, liberat își poate începe rostul lui între neamurile lumii, își poate afirma energia și darurile sufletului său"³⁴. Se insista în mod deosebit asupra consecințelor însemnate ale desăvârșirii unității noastre naționale în direcție culturală, a literaturii în special. "Cum forța culturii este rezultatul unei cât mai întinse colaborări, căderea granițelor izolatoare deschide, fără îndoială, și literaturii noastre posibilități în proporție cu puterile adevărate ale neamului întreg. Dacă până azi literatura noastră n-a ajuns de însemnătate europeană, aceasta se datorește nu numai tinereții ei ci, credem noi, și trunchierii la care ne-a supus istoria nemiloasă"³⁵. Așa cum s-a consemnat mai târziu, de Tudor Vianu de pildă, după Marea Unire, cultura românească a putut să participe, într-o măsură considerabil sporită, la îmbogățirea patrimoniului culturii universale.

La 28 octombrie 1920 s-a semnat la Paris de către reprezentanții Marii Britanii, Franței, Italiei, Japoniei, pe de o parte, și de ai României, pe de altă parte, tratatul prin care se recunoștea suveranitatea României asupra teritoriului dintre Prut, Nistru și Marea Neagră³⁶. Faptul era remarcat și de "Viața românească", subliniindu-se caracterul legitim, necesar al Marii Uniri: "Și acum, nu putem să nu admirăm tainicile căi pe care fără șovăire merge Istoria spre îndeplinirea celor ce trebuie să fie"³⁷.

La rubrica *Cronica socială*, se cerea înființarea unei Universități populare în România întregită ("rolul unei Universități, fie ea și populară, este de a păstra cultul marilor înalțimi de gândire omenească în scopul de a ridica până la dânselle inimile și cugetele tuturor"); marele act național era apreciat ca "momentul cel mai

solemn din istoria neamului românesc - momentul în care încetează istoria țărișoarelor îmbucătățite, robite și umilite de către vecini, când începe istoria nouă a unui popor întregit, definitiv constituit într-un stat, care stat, orice-ar fi să se întâmple, trebuie să rămână deplin stăpân pe destinele lui...³⁸.

Opinia publică a avut un rol deosebit de activ. Dincolo de accentele și nuanțele diferite, presa românească s-a pronunțat cu hotărâre pentru respectarea drepturilor naționale fundamentale, cucerite cu atâtea jertfe și sacrificii. Stau mărturie și articolele din presa ieșeană (noi am adus în discuție numai câteva), atenția cu care au fost urmărite evenimentele și, mai mult decât atât, intensă implicare în marea angajare națională.

NOTE

1. Vezi, pe larg, *Afirmarea statelor naționale independente unitare din centrul și sud-estul Europei (1821-1923)*, București, Editura Academiei Române, 1979; Viorica Moisuc, *Acte fundamentale ale statutului politico-juridic al României în perioada 1918-1920*, în *Probleme de politică externă a României 1918-1940*. Culegere de studii, II, București, Editura Militară, 1977; Constantin Botoran, Ion Calafeteanu, Eliza Campus, Viorica Moisuc, *România și Conferința de pace de la Paris (1918-1920). Triumful principiului naționalităților*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1983; Ion Agrigoroaiei, *Rolul și locul României în relațiile internaționale din perioada interbelică*, în *România în istoria universală*, I, Iași, Editura Universității "Al.I. Cuza", 1986.

2. Victor Atanasiu, Anastasie Iordache, Mircea Iosa, Ion M. Oprea, Paul Oprescu, *România în primul război mondial*, București, Editura Militară, 1979, p. 137 și urm.; Ion Cupșa, *Armata română în campaniile din 1916-1917*, București, Editura Militară, 1967, p. 178 și urm.; *România în relațiile internaționale 1699-1939*, Iași, Editura Junimea, 1980, p. 402 și urm.; *România în anii primului război mondial*, vol. I, București, Editura Militară, 1987, p. 384 și urm.

3. *Iași 1600-1859-1918. Aspecte ale luptei pentru unitate națională*, Iași, Editura Junimea, 1983, p. 213-304.

4. Constantin Kirîțescu, *Istoria războiului pentru întregirea României*, vol. II, s.a., p. 4.

5. Vezi *Iași 1600-1859-1918...*, p. 305 și urm.; A. Lughin, *Iașul în istoria constituirii statului național unitar român*, în "Analele științifice ale Universității <<Al.I. Cuza>> Iași. Istorie", fasc. I, 1969, p. 53-54.

6. *Opinia*, 4 martie 1918.

7. *Idem*, 28 martie 1918.

8. *Mișcarea*, 30 martie 1918.

9. *Neamul românesc*, 15 aprilie 1918.

10. *Timpul*, 29 martie 1918 și *Opinia*, 31 martie 1918.

11. Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *Viața politică în România, 1918-1921*, ed. a II-a, București, Editura Politică, 1976, p. 15-16.

12. Arhivele Statului Iași, fond Rectoratul Universității, dosar 4/1919, f. 64.

13. Vezi și I. Agrigoroaiei, G. Calcan, M. Strugariu, *Unirea din 1918 și presa din orașul Iași*, în "Cercetări istorice", IX-X, Iași, 1978-1979, p. 451 și urm.; Eufrosina Popescu, *Ecoul unirii Transilvaniei cu vechea Românie în presa de dincoace de Carpați*, în *Unitate și continuitate în istoria poporului român*, București, Editura Academiei, 1968, p. 417 și urm.

14. *Ziua de ieri*, în "Evenimentul", 23 octombrie 1918.

15. *Hotărârile studențimii universitare*, în "Evenimentul", 25 octombrie 1918.

16. Puterile Centrale primeau lovituri decisive. La 24 octombrie/6 noiembrie, locul guvernului Al. Marghiloman a fost luat de guvernul prezidat de generalul C. Coandă, care a adresat, la 27 octombrie/9 noiembrie, un ultimatum trupelor de ocupație, cerându-le să părăsească teritoriul României în 24 de ore. În aceeași zi a fost dat decretul de mobilizare a armatei române împotriva Puterilor Centrale. Sfârșitul primului război mondial găsea astfel România în tabăra Aliatilor.

17. *Marea întrunire a profesorilor de la Universitate*, în "Evenimentul", 28 octombrie 1918.

18. *Ceasul Învierii*, în "Evenimentul", 30 octombrie 1918; vezi și articolul *O zi mare*, în același ziar, din 31 octombrie 1918.

19. I. Grigoriu-Havas, *Amintiri din 1859*, în "Evenimentul", 3 noiembrie 1918.

20. Gh. Ghibănescu, *Munții*, în "Evenimentul", 4 noiembrie 1918.

21. "Mișcarea", 31 octombrie 1918; A. Loghin, *Iași și Marea Unire din anul 1918*, în "Analele științifice ale Universității <<Al.I. Cuza>> din Iași. Istorie", t. XXIV, 1978, p. 59 și urm.

22. *Manifestarea națională a asociației feministe*, în "Evenimentul", 6 noiembrie 1918; Elisabeta Ioniță, *Femeile din România și Marea Unire din 1918*, în RA, supliment vol. XL, 1979, p. 203.

23. "Evenimentul", 8 noiembrie 1918.

24. *Iași 1600-1859-1918...*, p. 316-317; Scarlat Porcescu, *O prețioasă relicvă*, în "Cronica", 10 noiembrie 1978.

25. Vezi, în "Evenimentul", articolele: *Capul lui Mihai Viteazul* (8 noiembrie 1918), *Comemorarea lui Mihai Viteazul* (10 noiembrie), *Comemorarea lui Mihai Viteazul și ideea Unirii* (14 noiembrie) și "Neamul românesc", 12 noiembrie 1918.

26. "Evenimentul", 14 noiembrie 1918.

27. "Mișcarea", 26 octombrie 1918.

28. "Opinia", 26 octombrie 1918.

29. Arhivele ~~Ștefan cel Mare~~ Iași, fond Rectorat Universitate, dosar 1/1918, f. 278.

30. "Evenimentul", 17 noiembrie 1918.

31. Vezi relatările din "Mișcarea", 19 noiembrie 1918.

32. *La Alba Iulia. Adunarea Națională a românilor din Transilvania*, în "Mișcarea", 15 noiembrie 1918.

33. "Evenimentul" și "Mișcarea" din 15 noiembrie 1918.

34. "Viața românească", vol. XLII, anul XII, Iași, 1920, p. 167. Desigur, se poate comenta pe larg acest fragment. Precizăm aici numai că, în anumite forme, s-au întrezărit mai de mult împrejurările în care se va realiza unirea tuturor provinciilor românești.

35. *Ibidem*.

36. *România în anii primului război mondial...*, vol. II, p. 747.

37. "Viața românească", vol. XLII, anul XII, Iași, 1920, p. 324.

38. Em.A. Costin, *O Universitate populară*, în "Viața românească", vol. XLIII, anul XII, Iași, 1920, p. 120.

THE GREAT UNION ECHOS IN THE LOCAL'S PUBLICATIONS

SUMMARY

In this study, the author analyses the echos of the Great Union through the local/regional press. He presents some of the most interesting and important articles on this theme. The study contains references about several publications: "The Romanian Life", "The Opinion", "The Event", "The Time" etc.